

УДК 376.015.31-056.264

DOI 10.31494/2412-9208-2023-1-3-194-202

STRATEGIE OF SOCIAL ADAPTATION OF PRESCHOOL STUDENTS WITH SPEECH DISORDERS IN THE CONDITIONS OF INCLUSIVE EDUCATION

СТРАТЕГІЯ СОЦІАЛЬНОЇ АДАПТАЦІЇ ДОШКІЛЬНИКІВ З ПОРУШЕННЯМИ МОВЛЕННЯ В УМОВАХ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ

Viktoriiа POHREBНИAK,
PhD student

Вікторія ПОГРЕБНЯК,
аспірант

153_vika@ukr.net

<https://orcid.org/0000-0001-7188-3152>

*Ukrainian State University named
after Mykhailo Drahomanov,*

*Український державний
університет імені Михайла
Драгоманова,*

✉ 9, Pyrohova st., Kyiv, 01601,
Ukraine

✉ вул. Пирогова 9, Київ, 01601,
Україна

Original manuscript received: July 31, 2023

Revised manuscript accepted: August 21, 2023

ABSTRACT

Reforming the system of special education by involving children with speech disorders in preschool education institutions with an inclusive form of education, as well as in-depth analysis of scientific and methodological materials outlining the research of scientists, making corrections in the content and structure of the correctional education system itself is one of the priority directions of today scientific activity of specialists in this field. The transition to a new educational paradigm, which is based on the personal orientation of the entire educational process, determines the orientation not only on the development of educational programs of various levels, but also on the formation of a socially conscious personality, the formation of vital and socially significant qualities, abilities and skills. In accordance with this, the issue of social adaptation of children with speech disorders in a preschool education institution with an inclusive form of education is gaining relevance.

Based on the generalization of the theoretical and methodological literature on the topic of the study, an influence strategy was determined, which contains a number of interconnected ways aimed at the adaptation and socialization of preschoolers with speech disorders in an inclusive educational environment. These ways include: a differentiated approach in the educational process; inclusion of communication means; implementation of an emphasis on the leading type of activity; socialization of preschoolers; development of independence and social identity skills; correctional orientation of specialists in the educational and correctional rehabilitation process, which is implemented through an integrated approach; development of the emotional and volitional sphere, which includes social and emotional skills; the competence of the environment regarding the specifics of the development of children with speech disorders.

The strategy of social adaptation of children with speech disorders revealed in this article is aimed at creating a favorable inclusive environment for social interaction of preschoolers in an educational institution. According to its content, it covers a number of interconnected ways that contribute to the development of communicative competence and social awareness of an individual in an educational and inclusive environment.

Keywords: *social adaptation, strategy, children with speech impairment, preschool age, socialization, inclusion.*

Вступ. Сучасна доктрина соціально-психологічної підготовки дошкільників ґрунтується на проблемах адаптації дітей з порушеннями мовлення в умовах глобалізації та інформатизації суспільства, яке ставить перед собою складні вимоги їх соціалізації в умовах інклюзивного навчання. Нова соціокультурна ситуація та потреби суспільства спрямовані на те, щоб уникнути соціально-психологічних труднощів, з якими зіштовхується сучасне покоління дітей. Запорукою цьому стає створення нових передумов формування освітнього процесу з урахуванням адаптованих умов соціалізації та корекції в навчальному закладі. Увага інклюзивного дошкільного закладу спрямована на оновлення змісту освіти, змінює акцент на становлення глибшої, ніж раніше, диференціації та індивідуалізації процесу навчання, на розвиток життєвої компетенції, творчих здібностей та міжособистісних стосунків дітей з порушеннями мовлення та дітей з нормотиповим розвитком мовлення.

Ураховуючи реформування спеціальної та інклюзивної освіти шляхом включення дітей з порушеннями мовлення в інклюзивне освітнє середовище вважаємо за доцільне визначити перспективи та стратегію соціальної адаптації дошкільників.

Методи та методики дослідження. Аналіз та узагальнення психолого-педагогічної та методичної літератури з питань соціальної адаптації дітей з порушенням мовлення в інклюзивному освітньому середовищі.

Результати та дискусії. Модернізація сучасної освітньої парадигми визначає переваги впровадження інклюзивної освіти як умови успішної адаптації дітей з особливими освітніми потребами в соціум.

Адаптація за своїм змістом є складним та багатограним процесом, нерозривно пов'язаним з соціалізацією особистості в мікросередовищі та суспільстві загалом. Що стосується дітей з порушеннями мовлення, то особливе значення має процес їх соціалізації, починаючи з дошкільного віку, коли можна визначити основні показники соціально-психологічної підготовки на ранніх етапах розвитку дітей та їх входження в малу групу. Важливу роль на цьому етапі розвитку дитини займає заклад дошкільної освіти, концепція якого має ґрунтуватися на забезпеченні фізичної, соціальної, психологічної компетентностей дитини та можливості адаптації її до умов середовища (Захарова Н., 2010).

Адаптація до мінливих соціальних умов для дітей з порушеннями мовлення є одним із ключових завдань інтеграції їх у суспільство. Безумовно, розвиток мережі інклюзивних закладів передбачає, що загальноприйняте навчання буде реалізоване на основі комплексного підходу, тобто формуються передумови для розвитку дітей з порушеннями мовлення, що дозволять їм ефективно вирішувати завдання, які виникають при взаємодії з навколишнім середовищем (Концепція «Нова українська школа»).

Аналіз досліджень та публікацій засвідчує, що проблема соціальної адаптації викликає великий інтерес у науковців та провідних фахівців сьогодення. Зокрема, ґрунтовними в спеціальній освіті є наукові напрацювання О. Гаяш, 2021, І. Дмитрієвої, 2013, А. Колупаєвої, 2009, С. Миронової, 2016, В. Синьова, 2016, Є. Синьової, 2012, С. Федоренко, 2011, А. Шевцова, 2009, М. Шеремет, 2016, Д. Шульженко, 2016 та ін., що розкривають особливості адаптації дітей з психофізичними порушеннями до умов повсякденного життя. Головним аспектом досліджень О. Гноєвської, 2014, Т. Печенко, 2014, О. Таран, 2021, М. Салінович, 2021 постає проблема адаптації дітей з порушеннями мовлення. У наукових напрацюваннях І. Брушневської, 2020, В. Ільяної, 2021, І. Мартиненко, 2014, І. Матющенко, 2014, В. Погребняк, 2022, В. Тарасун, 2014, С. Федоренко, 2022, М. Шеремет, 2019 та інших визначається важливість формування комунікативних навичок у дітей з порушеннями мовлення як однієї з головних умов соціальної адаптації в навколишньому середовищі.

Однак, попри значні напрацювання в цій галузі, сьогодні актуальності набуває питання впливу інклюзивного середовища на соціальну адаптацію дітей з різними видами порушень мовлення. У нашому дослідженні ми вбачаємо за доцільне визначити освітньо-виховні та корекційно-розвивальні шляхи, які будуть спрямовані на розвиток соціальної адаптації дітей з порушенням мовлення в інклюзивному середовищі.

Відповідно до аналізу літературних джерел було визначено, що стратегія соціальної адаптації – це певний шлях, яким відбувається пристосування особистості до соціального, інклюзивного, освітнього середовища та соціальних умов навколишньої дійсності загалом.

Зауважимо, що соціальна адаптація дітей з порушеннями мовлення в умовах інклюзії є важливим аспектом їхнього розвитку. Інклюзія є важливою умовою успішної соціалізації дітей з порушенням мовлення, яка забезпечує можливість їх навчання та взаємодії з однолітками.

Одна з головних переваг інклюзивної освіти для дітей з порушенням мовлення полягає в тому, що вони мають можливість спостерігати, слухати та наслідувати звички та навички правильної мови від своїх однолітків. Діти отримують широкий спектр моделей мовлення, що сприяє їхньому мовленнєвому розвитку.

Крім того, інклюзія сприяє соціалізації дітей з порушенням мовлення, оскільки вони мають можливість спілкуватися, взаємодіяти та отримувати соціальні навички взаємодії зі своїми однолітками. Це допомагає їм відчувати себе прийнятими та інтегрованими в соціальне середовище.

Основними принципами успішної інклюзії для дітей з порушенням мовлення є: 1. Індивідуальний підхід: урахування індивідуальних потреб кожної дитини з порушенням мовлення та створення умов, необхідних для її успішної соціалізації. 2. Спільна взаємодія: створення можливостей для спілкування та взаємодії дітей з різними комунікативними потребами. 3. Підтримка: забезпечення наявності фахівців, які надають допомогу

дітям з порушенням мовлення в навчальному процесі та соціальних ситуаціях (Заєркова Н., 2016, Трейтєк А., 2016).

Важливо, щоб інклюзивна освіта для дітей з порушенням мовлення була доступною та належно організованою, щоб вони мали можливість розвиватися та соціалізуватися разом з іншими дітьми. Порушення мовлення можуть значно вплинути на комунікативну взаємодію дитини з оточенням, але за наявності підходу інклюзивної освіти можна створити сприятливі умови для соціальної адаптації. Одним з ключових аспектів соціальної адаптації є створення безбар'єрного середовища для навчання та спілкування. Це означає, що в дошкільній групі має бути сформоване сприятливе комунікативне середовище, яке допомагатиме дітям з порушенням мовлення виражати свої думки та брати участь у спільній діяльності. Крім того, важливо стимулювати активну участь дітей з порушеннями мовлення в спільних заняттях та іграх разом з дітьми з нормотиповим розвитком. Це допоможе створити можливості для спілкування, розвитку соціальних навичок, а також позитивно підтримувати самооцінку дітей.

Також важливим аспектом є робота педагогів з батьками. Вони можуть отримати консультації та підтримку від фахівців з метою сприяння соціальній адаптації своїх дітей, які мають порушення мовлення. Взаємодія з батьками може допомогти у формуванні позитивного підходу до особливостей їхньої дитини, а також виробленню ефективних стратегій спілкування та взаємодії.

Ураховуючи індивідуальні потреби кожної дитини з порушеннями мовлення, важливо забезпечити індивідуалізовані підходи до навчання та розвитку мовлення. Це може охоплювати використання спеціальних методик, засобів та матеріалів, а також адаптацію освітнього процесу до потреб конкретної дитини (Гаяш О., 2021, Прокопенка І., 2019).

Загалом, соціальна адаптація дошкільників з порушеннями мовлення в інклюзивному середовищі потребує комплексного підходу та стратегії для забезпечення їхньої ефективної комунікації та взаємодії з оточенням.

Пропонуємо розглянути шляхи, які сприяють соціальній адаптації дошкільників з порушеннями мовлення в умовах інклюзії:

- **Індивідуалізація.** Ураховуючи потреби та рівень комунікативних умінь кожної дитини з порушенням мовлення розробляється індивідуальна програма розвитку, що визначає реалізацію освітньо-виховних та корекційних завдань.
- **Включення різноманітних комунікаційних засобів.** Адаптація навчального матеріалу із використанням різних комунікаційних засобів та методів, що впливають на розвиток мовленнєвих навичок та вмінь.
- **Акцент на провідний вид діяльності.** Використання різнотипних ігрових ситуацій, залучення до дидактичних, рухових, сюжетно-рольових ігор, де діти з порушеннями мовлення можуть відтворювати соціальні ситуації та взаємодіяти з однолітками. Це сприятиме їхній соціальній адаптації та розвитку комунікативних вмінь.

- Взаємодія з ровесниками. Створення відповідних соціальних умов взаємодії дітей з порушенням мовлення з однолітками в неорганізованій діяльності та в процесі організації режимних моментів закладу дошкільної освіти; ситуацій, де діти можуть спілкуватися, спільно грати, розв'язувати завдання та розв'язувати проблеми разом.

Саме в колективній діяльності діти з порушенням мовлення отримують можливість спілкуватися, співпрацювати та взаємодіяти з іншими. Вони вчаться робити компроміси, вирішувати конфлікти, сприймати думки та почуття інших людей. Це допомагає їм стати більш адаптованими до соціальних ситуацій і впоратися зі складнощами, які можуть виникати у їхньому житті.

- Сприяння самостійності. Розвиток навичок самостійності та незалежності дітей з порушеннями мовлення здійснюється внаслідок формування соціальної ідентичності, вміння брати на себе відповідні соціальні ролі, активно залучатися до різних видів діяльності, сприймати допомогу інших та просити про допомогу, активно залучатися до співпраці з дітьми, дорослими та батьками тощо.

- Корекційна спрямованість фахівців. Соціальна адаптація дітей з порушенням мовлення в дошкільному закладі вимагає корекційного підходу для забезпечення їх повноцінної та успішної інтеграції. Основними аспектами корекційної адаптації є визначення індивідуальної траєкторії розвитку дітей з порушенням мовлення з урахуванням психофізичних особливостей розвитку та підбір засобів і методів логокорекційного впливу.

Перш ніж розпочати процес соціальної адаптації, необхідно виявити конкретні потреби кожної дитини з порушенням мовлення. Це можуть бути потреби в спеціальних методиках навчання, корекційній допомозі для мовленнєвого розвитку та комунікації, сприяння самостійності тощо. На основі виявлених потреб дитини слід розробити індивідуальну програму соціальної адаптації, яка буде орієнтована на її особисті можливості та потреби. Ця програма має включати спеціально підібрані завдання, вправи та ігри для покращення мовлення та розвитку комунікативних навичок.

Для дітей з порушенням мовлення важливо проводити спеціальні заняття, спрямовані на покращення комунікативної компетентності. Ці заняття можуть охоплювати логокорекційні завдання: робота над артикуляцією, мовленнєвим диханням, слухомовленнєвим сприйманням, інтонуванням, темпом та ритмом голосу, структурою слова, фразовим та зв'язним мовленням, збільшенням словникового запасу тощо. Також доцільно використовувати ігрові ситуації, спілкування з ровесниками, які допоможуть дитині активно навчатися і відчувати себе комфортно в соціальному середовищі.

Загалом, комунікативний розвиток дітей з порушенням мовлення здійснюється в процесі всієї освітньої діяльності та із залученням команди фахівців на різних етапах їх перебування в закладі дошкільної освіти з інклюзивною формою навчання. Саме командний супровід фахівців визначає перспективи корекційного впливу для успішного комунікативного та соціального розвитку дитини з порушенням мовлення.

- Розвиток емоційно-вольової сфери. Розвиток емоційно-вольової сфери є важливим аспектом розвитку дитини з порушенням мовлення. Цей процес передбачає формування емоційної стійкості, регуляцію власних емоцій та формування вольових якостей.

Основна мета розвитку емоційної сфери дошкільників з порушенням мовлення полягає в тому, щоб навчити дитину розпізнавати свої емоції, вміти виражати їх словами, контролювати свої почуття і поведінку, а також вирішувати конфліктні ситуації без агресії.

Один з ключових аспектів розвитку емоційної сфери – це розвиток емоційного інтелекту. Дитина повинна навчитися розуміти свої емоції, емоції інших людей, вміти сприймати та контролювати власні емоції. Це можна досягти за допомогою різних вправ, які сприяють розвитку емоційного інтелекту, таких як розповіді про емоції, спостереження за емоційними реакціями, гра в емоційні ситуації.

Розвиток вольової сфери також важливий для дошкільників з порушенням мовлення. Дитина повинна навчитися контролювати свою поведінку, регулювати свої бажання та потреби, ставити перед собою цілі та дотримуватися їх. Для цього можна використовувати різні методи, що сприяють формуванню вольових якостей, наприклад, поставити задачі з поступово збільшуваною складністю, розробити план дій з виконанням поставлених завдань.

Особливу увагу слід приділити соціально-емоційному розвитку дитини. Важливо, щоб вона вміла встановлювати контакти з оточенням, спілкуватися, вирішувати конфлікти. Для цього можна проводити вправи з соціальних навичок, рольові ігри, спільні проекти з іншими дітьми.

Отже, розвиток емоційно-вольової сфери дошкільників з порушенням мовлення потребує систематичного і цілеспрямованого підходу. Для досягнення успіху в цьому процесі, необхідно використовувати різні методи та вправи, які сприяють розвитку емоційного інтелекту, вольових якостей та соціальних навичок.

- Взаємодія батьків та фахівців. Батьківська підтримка і співпраця з фахівцями може значно поліпшити результати соціалізації дітей з порушенням мовлення. Батьки мають працювати разом з фахівцями для розробки індивідуальних програм, які враховують потреби та здібності дитини.

Фахівці також можуть надавати поради батькам щодо методів стимулювання мовленнєвого розвитку вдома, а також допомагати розв'язати проблеми, з якими стикаються батьки у щоденному житті. Вони можуть сприяти формуванню позитивного інформаційного середовища вдома, де батьки надають підтримку своїй дитині та розуміють її особливості.

Крім того, фахівці можуть проводити тренінги та консультації для батьків, де вони можуть отримати знання про особливості порушення мовлення своєї дитини, ефективні методи взаємодії та спілкування з нею. Це допомагає батькам бути більш компетентними у справі соціалізації своєї дитини.

- Обізнаність оточення. Обізнаність оточення про розвиток дітей з порушенням мовлення має велике значення, оскільки це допомагає

створити сприятливе середовище для дитини та забезпечити оптимальні умови для її розвитку.

Коли батьки, вихователі, фахівці закладу дошкільної освіти та інші особи, які оточують дитину, мають інформацію про особливості порушення мовлення, вони можуть краще розуміти потреби та можливості дитини. Це допомагає зменшити негативне ставлення до дитини та підвищує ймовірність успішного соціального та мовленнєвого розвитку.

Знання про вид порушення мовлення також дозволяє оточенню підтримувати дитину в її зусиллях. Вони можуть використовувати спеціальні методи та стратегії для поліпшення мовленнєвих навичок дитини, впливати на її мотивацію та самооцінку (Гаяш О., 2021, Федоренко С., 2022, Погребняк В., 2022).

Отже, запропонована нами стратегія соціальної адаптації дітей з порушеннями мовлення, на наш погляд, може створити сприятливе інклюзивне середовище для соціальної взаємодії дошкільників в закладі освіти.

Висновки. Адаптація дітей з порушеннями мовлення до соціуму є і процесом, і результатом її активного пристосування до умов нового соціального середовища. Соціальна адаптація розглядається як процес згурпування соціальних компетентностей та ціннісних орієнтацій групи та індивіда; засвоєння норм, традицій, звичаїв, стереотипів спілкування, досвіду ігрової діяльності тощо. У цьому аспекті мова і мовлення відіграють важливу роль: мовлення як засіб спілкування пізнавальної діяльності, засвоєння людських цінностей та соціокультурних норм виступає необхідною умовою навчання та виховання дітей з порушеннями мовлення. Відповідно до цього, комунікативна діяльність є одним із ключових механізмів адаптації дошкільника, а рівень розвитку мовлення виступає як один із критеріїв успішного процесу соціальної адаптації особистості.

Отже, стратегія досягнення соціальної адаптації дітей з порушеннями мовлення включає в себе низку взаємопов'язаних шляхів, які спрямовані на розвиток комунікативної компетентності та соціальної свідомості особистості в освітньо-інклюзивному середовищі.

Література

1. Гаяш О. Особливості впровадження інклюзивного навчання в закладах дошкільної освіти. *Соціальна та освітня інклюзія: історія, сучасність, перспективи розвитку: колективна монографія у 2 частинах. Частина 1. Інституційні та особистісні аспекти впровадження в Україні* / за ред. С. П. Миронової, Л. Б. Платаш. Чернівці : Технодрук, 2021. С. 32–45.

2. Захарова Н. Адаптація дітей дошкільного віку до сучасного соціального простору: монографія. Донецьк : Ноулідж, 2010. 218 с.

3. Інклюзивна освіта від А до Я: poradnik для педагогів і батьків / Укладачі Н. В. Заєркова, А. О. Трейтяк. Київ, 2016. 68 с.

4. Інклюзивне та інтегроване навчання: стан, проблеми і перспективи : збірник наукових праць / за загальною редакцією акад. Прокопенка І. Ф. Харків : ХНПУ ім. Г. С. Сковороди; «Мітра», 2019. 198 с.

5. Концепція «Нова українська школа» (Розпорядження Кабінету Міністрів від 14 грудня 2016 р. № 988-р «Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року»). URL :<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/988-2016-%D1%80#Text> (дата звернення: 24.10.2023).

6. Федоренко С. В., Погребняк В. О. Комуникативна компетентність як умова соціальної адаптації дітей з порушеннями мовлення. *Науковий журнал Хортицької національної академії. Серія: Педагогіка. Соціальна робота.* 2022. Випуск 2(7). С. 168-175.

References

1. Haiash, O. (2021). *Osoblyvosti vprovadzhennia inkluzyvnogo navchannia v zakladakh doshkilnoi osvity* [Peculiarities of implementation of inclusive education in preschool education institutions]. *Sotsialna ta osvitiua inkluziia: istoriia, suchasnist, perspektvy rozvytku: kolektyvna monohrafiia u 2 chastynakh. Chastyna 1. Instytutsiini ta osobystisi aspekty vprovadzhennia v Ukraini – Social and educational inclusion: history, modernity, development prospects: collective monograph in 2 parts. Part 1. Institutional and personal aspects of implementation in Ukraine;* S. P. Myronova, L. B. Platash (Ed.). Chernivtsi : Tekhnodruk, 32-45 [in Ukrainian].

2. Zakharova, N. (2010). *Adaptatsiia ditei doshkilnoho viku do suchasnoho sotsialnoho prostoru: monohrafiia* [Adaptation of preschool children to the modern social space: monograph]. Donetsk : Noulidzh [in Ukrainian].

3. Zaierkova, N. V., Treitak, A. O. (Ed.) (2016). *Inkluzyvna osvita vid A do Ya: poradnyk dlia pedahohiv i batkiv* [Inclusive education from A to Z: a guide for teachers and parents]. Kyiv [in Ukrainian].

4. Prokopenko, I. F. (Ed.) (2019) *Inkluzyvne ta intehrovane navchannia: stan, problemy i perspektvy: zbirnyk naukovykh prats* [Inclusive and integrated education: state, problems and prospects]. Kharkiv : KhNPU im. H. S. Skovorody; «Mitra» [in Ukrainian].

5. Kabinet Ministriv Ukrainy (2016). *Kontsepsiia «Nova ukrainska shkola» (Rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv vid 14 hrudnia 2016 r. № 988-r «Pro skhvalennia Kontsepsii realizatsii derzhavnoi polityky u sferi reformuvannia zahalnoi serednoi osvity «Nova ukrainska shkola» na period do 2029 roku»)* [The concept of "New Ukrainian School" (Decree of the Cabinet of Ministers of December 14, 2016 No. 988-r "On the approval of the Concept of implementation of state policy in the field of general secondary education reform "New Ukrainian School" for the period until 2029")]. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/988-2016-%D1%80#Text> [in Ukrainian].

6. Fedorenko, S. V., Pohrebniak, V. O. (2022). *Komunikatyvna kompetentnist yak umova sotsialnoi adaptatsii ditei z porushenniamy movlennia* [Communicative competence as a condition for social adaptation of children with speech disorders]. *Naukovyi zhurnal Khortytskoi natsionalnoi akademii. Serii: Pedagogika. Sotsialna robota – Scientific journal of the Khortytsk National Academy. Series: Pedagogy. Social work, Vypusk 2 (7), C. 168-175* [in Ukrainian].

АНОТАЦІЯ

Реформування системи спеціальної освіти шляхом залучення дітей з порушеннями мовлення до закладів дошкільної освіти з інклюзивною формою навчання, а також глибокий аналіз науково-методичних матеріалів, що окреслюють дослідження науковців, внесення корективів у зміст та структуру системи корекційної освіти – це один із пріоритетних напрямів сьогоденної наукової діяльності фахівців цієї галузі. Перехід до нової освітньої парадигми, в основі якої лежить особистісна орієнтація всього освітнього процесу, визначає

орієнтацію не лише на освоєння освітніх програм різного рівня, але й на формування соціально свідомої особистості, формування життєвих та соціально значущих якостей, умінь та навичок. Відповідно до цього актуальності набуває питання соціальної адаптації дітей з порушеннями мовлення в закладі дошкільної освіти з інклюзивною формою навчання.

На основі узагальнення теоретико-методологічної літератури з теми дослідження визначено стратегію впливу, яка містить низку взаємопов'язаних шляхів спрямованих на адаптацію та соціалізацію дошкільників з порушеннями мовлення в інклюзивному освітньому середовищі. Зазначені шляхи охоплюють: диференційований підхід у освітньому процесі; використання комунікаційних засобів; здійснення акценту на провідний вид діяльності; соціалізацію дошкільників; розвиток навичок самостійності та соціальної ідентичності; корекційну спрямованість фахівців в освітньо-виховному та корекційно-реабілітаційному процесі, що реалізується шляхом комплексного підходу; розвиток емоційно-вольової сфери, що включає соціально-емоційні уміння; компетентність оточення щодо особливостей розвитку дітей з порушенням мовлення.

Розкрита в статті стратегія соціальної адаптації дітей з порушеннями мовлення спрямована на створення сприятливого інклюзивного середовища для соціальної взаємодії дошкільників у закладі освіти. За своїм змістом вона охоплює низку взаємопов'язаних шляхів, які сприяють розвитку комунікативної компетентності та соціальної свідомості особистості в освітньо-інклюзивному середовищі.

Ключові слова: соціальна адаптація, стратегія, діти з порушенням мовлення, дошкільний вік, соціалізація, інклюзія.